

62. PERJANTAINA 5. TOUKOKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Vaaleja**

- 1) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan täydennysvaali 1720

Ensimmäinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laeiksi torjunta-ainelain ja torjunta-ainelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 1720

Hallituksen esitys HE 24/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaltiokunnan mietintö MmVM 4/2000 vp

- 3) Hallituksen esitys laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta 1721

Hallituksen esitys HE 22/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 8/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Ant-
tila.

Nimihuuto

Nimihuudossa merkitään täysistunnosta poissa
oleviksi seuraavat edustajat:

Janina Andersson /vihr
Merikukka Forsius /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Esko Helle /vas
Timo Ihamäki /kok
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Seppo Kanerva /kok

Tapio Karjalainen /sd
Kyösti Karjula /kesk
Tarja Kautto /sd
Niilo Keränen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Johannes Koskinen /sd
Seppo Kääriäinen /kesk
Jaakko Laakso /vas
Paula Lehtomäki /kesk
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Leena Luhtanen /sd
Markku Markkula /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Håkan Nordman /r

Sirpa Pietikäinen /kok
 Susanna Rahkonen /sd
 Maija-Liisa Rask /sd
 Juha Rehula /kesk
 Mirja Ryyänen /kesk
 Pauli Saapunki /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Katja Syvärinen /vas
 Ilkka Taipale /sd
 Martti Tiuri /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

5.5. edustajat

Olli-Pekka Heinonen /kok
 Niilo Keränen /kesk
 Johannes Koskinen /sd
 Kimmo Sasi /kok

Sairauspoissaolot

Merkittään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

4.—26.5. edustaja

Merikukka Forsius /vihr

8.5.2000—19.3.2001 edustaja

Kirsi Piha /kok (äitiysvapaa)

Poissaololuvat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

5.5. edustajat

Tapio Karjalainen /sd
 Paula Kokkonen /kok
 Seppo Kääriäinen /kesk
 Sirpa Pietikäinen /kok
 Pauli Saapunki /kesk

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot HE 30—34/2000 vp.

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 164, 184, 213, 217, 236, 237, 240, 247, 255, 256, 260—263, 265, 266, 268, 271, 273, 276, 277, 287, 307/2000 vp.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaaleja

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa on valiokunnan varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Sjöblom.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laeiksi torjunta-ainelain ja torjunta-ainelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 24/2000 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 4/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 22/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 8. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Arvoisat edustajat! Jälleen kerran pyydän, että hiljennytään seuraamaan istuntoa ja käydään ne välttämättömät keskustelut salin ulkopuolella. Ed. Tiusasella on ensimmäinen puheenvuoro.

Yleiskeskustelu:

¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on nyt lyhyen ajan sisällä ollut käsittelyssä parikin hyvin tärkeitä lakia, joista todellakaan ei täysistunnoissa ole paljon puheita pidetty. Toinen on bioteknisten tuotteiden patentoinnista eli, voisi kiteyttää, geenien patentoinnista käyty lähetekeskustelu ja toinen tämä geenitekniikkalain muuttaminen. Varmasti ensiksi mainitsemani on tärkeämpi näistä kahdesta, mutta myöskään geenitekniikkalain lähetekeskustelussa ei paljoakaan puhuttu eikä asiaan kantaa otettu.

Nyt tämä on tullut valiokunnasta takaisin, ja haluaisin vain aivan lyhyesti painottaa sitä, miten tärkeistä lainsäädännön alueista on kysymys, kun käymme geenitekniikan alueelle. Tässä on kyse tietysti niin sanotuissa suljetuissa järjestel-

missä tehtävästä geenitutkimuksesta ja sen säätelystä, mutta tästä huolimatta tämän tyyppinen lainsäädäntö ansaitsee todellakin huomiota.

² **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa rouva puhemies! (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ennen kuin ed. Vehkaoja jatkaa, nyt todella vetoan teihin, että sali hiljenee. Täällä on aivan liian kova meteli.

Puhuja: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen valitti sitä, että esimerkiksi tästä geenitekniikkalain muuttamisesta ei ole liiemmästi, ilmeisesti riittävästi, puhuttu eduskunnassa. Kysymys on kuitenkin direktiivin täytäntöönpanosta, jossa yhteydessä oikeastaan kovin moni asia ei ole muuttumassa. Ennen kaikkea ollaan ottamassa käyttöön luokitustajärjestelmää, joka perustuu riskin arviointiin.

Valiokuntakäsittelyssä eläinsuojelukysymykset nousivat kuitenkin esille samoin kuin yleisön kuulemista koskeva kohta hallituksen esityksessä. Valiokunta ei kuitenkaan nähnyt mitään tarvetta muuttaa esitystä, mutta on kuitenkin mietinnössään halunnut poimia asiantuntijalausuntoista näissä kahdessa asiassa mainittuja perusteita, joten emme olleet katsoneet, että tarvitsisi puhua asioista vain puhumisen takia, jos ne ovat itsestäänselviä.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraavana ed. Pulliainen, ja pyydän, että ed. Pulliainen tulisi puhujakorokkeelle, jotta kuuluisi. Samalla toivon, että edustajat todella nyt uskovat sen, että jos pitää keskustella, niin kuiskatkaa keskenään, mutta ei ääneen.

³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen tunnetusti kovaääninen mies, niin että minä varmasti voitan tämän salin huomion osakseni. (Min. Tuomioja: No niin, antakaa tulla!)

Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja sanoi, että tämä on vain pelkkä muodollisuus. Arvoisa puhemies, eihän tämä nyt mikään pelkkä muodollisuus ole, jos luokituksia luodaan.

Itse asiassa tässä on tapahtunut se, että kaikki lähti silloisesta Saksan liittotasavallasta, joka oli Länsi-Saksa, jossa luotiin todella edistyksellinen lainsäädäntö sitä varten, että sitä myös Euroopan unionissa noudatettaisiin. Sitä lähdettiin maapalolla seuraamaan itse asiassa aika hyvin, kunnes

yhtäkkiä kävikin sillä tavalla, että ne, jotka halusivat tällä alueella mennä todella pitkälle, siirsivätkin toimeliaisuuksiaan ulkopuolelle Saksan tietysti ja Euroopan unionin. Siitä oli seurauksena se, että Saksa muutti omaa lainsäädäntöään liberaalimpaan suuntaan. Siis ensin se oli tiennäytäjänä, mutta sitten otti sitä takaisinpäin voimakkaasti, niin että suurin piirtein kaikki on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Tämä liittyy aivan olennaisesti toiseen asiaan, joka on tietävästi suuressa valiokunnassa edelleenkin käsitellyssä. Ainakin maa- ja metsätalousvaliokunta on siitä joko antanut juuri lausunnon tai antamassa lausunnon. Se liittyy geenivarojen käyttöön ja kansalliseen hallinnointiin. Siinähan on kysymys aivan perustavaa laatua olevasta asiasta. Siinä on kysymys siitä, kuka omistaa sen geenivarannon, jota geeniteknologialla käytetään. Itse asiassa siinä on niin isosta asiasta kysymys, mikä on valtiokäsityksen oikeutus maapallolla. Ehkä juuri kaikkein suurin oikeutus valtiokäsitykselle tulee siitä, että valtio omistaa oman geenivarantonsa ja on siitä vastuussa ja huolehtii siitä. Sillä tavalla kysymys on Rion biodiversiteettisopimuksen soveltamisesta käytäntöön. Kysymys on siitä, kenen erityisessä intressissä se voi olla. Silloin valtiokäsitys tulee arvoon arvaamattomaan, koska jos valtiolla on omistus niihin geenivaroihin, sillä on intressi vaalia niitä, sillä on intressi vaalia geneettistä monimuotoisuutta ja sitä varantoa, jota voidaan geeniteknologialla käyttää hyväksi.

Eli, arvoisa puhemies, ei ole mistään pilipalasioista kysymys vaan erittäin perustavaa laatua olevasta asiasta, joka on myöskin toisella tavalla EU-tasolla eduskunnassa parhaillaan käsiteltyä. Nyt tämä voi mennä näin, mutta asiaan on syytä kiinnittää jatkossa aivan erityistä huomiota.

4 Marjatta Stenius-Kaukonen /vas: Arvoisa puhemies! Kuten jo edeltävä puhuja totesi, tässä ei todellakaan ole kysymys mistään mitättömästä lainmuutoksesta. Riskien arviointi on erittäin tärkeää, ja tätä EU-direktiiviin perustuvaa lainmuutosta valiokunnassa kuullut asiantuntijat tervehtivät tyydytyksellä. Tämän katsottiin olevan selkeä parannus nykyiseen tilanteeseen Suomesa.

Itse haluaisin kiinnittää huomiota hallituksen esityksen 36 a §:ään. Perusteluissa kerrotaan:

"Muutosdirektiivin 13 artiklan mukaan voidaan edellyttää, että tietyistä ehdotettuun käyttöön suljetussa tilassa liittyvistä seikoista on kuultava yleisöä." Siis voidaan edellyttää, että on kuultava yleisöä. Miten tämä yleisön kuuleminen on ratkaistu? Se on ratkaistu siten, että jos geeniteknikan lautakunta pitää sitä asianmukaisena, silloin kuullaan joidenkin ryhmien tai yleisön mielipidettä. Itse kyllä kysyin tämän perään, onko tämä varmasti sellainen muotoilu, mikä takaa sen, että silloin, kun on asianmukaista kuulla yleisöä tai tiettyjä ryhmiä, kuuleminen tulee tapahtumaan. En kyllä vielääkään olisi vakuuttunut siitä, että näin tällä muotoilulla tapahtuu, kun tässä nimenomaan annetaan harkintaoikeus geeniteknikan lautakunnalle, pitääkö se kuulemista asianmukaisena.

Mutta tässä yhteydessä emme nyt lähteneet mitään muutosesityksiä tekemään, vaan vaadimme esitteleviltä virkamiehiltä selvitystä, miten tämä tulkitaan direktiivin tai komission perusteluissa tai parlamentissa, missä asiaa on käsitelty, onko tähän otettu tarkempaa kantaa, mutta mitään lisätietoa emme sieltä saaneet. Tämä muotoilu, mikä tässä on hyväksytty, vaikka se perustuu direktiiviin, on ihan kotitekoinen suomalainen versio tämän direktiivin soveltamisesta. Halusimme nyt valiokunnassa kuitenkin sen verran todeta, mitä nämä esimerkiksi voisivat olla, joita on kuultava. Ne voisivat olla naapurusto, jolle voi olla haittaa tällaisesta toiminnasta, tai järjestöjä, joita nämä asiat kiinnostavat. Tässä on mainittu vain kuluttaja- ja luonnonsuojelujärjestöt, mutta ne voivat olla muitakin.

Itse juuri asian tärkeän periaatteellisen luonteen vuoksi ja niistä syistä, mitä edustajat Tiusanen ja Pulliainen toivat esille, pidän tärkeänä, että myöskin kansalaisilla ja järjestöillä on mahdollisuus ottaa kantaa näihin asioihin ja heitä kuullaan, silloin kun se todella on tarpeen. Kysymys ei ole mistään mitättömästä lainsäädännöstä.

5 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä painottaa sitä, että tällä hetkellä eduskunnassa on geeniteknologiaa, geenien tutkimusta, niitten patentointia koskevia asioita. Mainitsin hallituksen esityksen n:o 21 laiksi patenttilain ja kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain muuttamisesta, joka liittyy myös geeniteknologian patentointiin, ihmisen perimään liittyviin patenttioikeuksiin, geenien, DNA:n, patentointiin. Toinen on nyt käsiteltävänä oleva

hallituksen esitys n:o 22 ja kolmas, minkä ed. Pulliainen mainitsi, geenivarannon hallinnasta.

Nämä asiat eivät ole tietenkään mitään yksinkertaisia eivätkä "seksikkäitä" sillä tavalla, kuin esimerkiksi se, kuka sattuu olemaan milloinkin poissa eduskunnan täysistunnosta, mutta nämä ovat elämän kaikkein pohjimmaisia asioita. Kun ne siirretään lainsäädännön piiriin, niin on aivan selvää, että on erinomainen merkitys sillä, miten näitä asioita tullaan myöhemmin päättämään, mitä niistä sanotaan ja mikä on se tapa, miten tulkitaan geenien merkitystä, niiden patentointimahdollisuuksia tai geenitekniikkaa, millä näitä asioita tutkitaan. Siinä mielessä olisi tietysti erittäin hyvä, mihin ensimmäisessä puheenvuorosani viittasin, että näistä asioista myös lähetekeskusteluissa käytäisiin kunnan keskustelua. Hallituksen esityksestä n:o 22 käytti kaksi kansanedustajaa puheenvuoron, yhteensä kolme puheenvuoroa. Hallituksen esityksestä n:o 21, joka oli samana päivänä, käytti yksi kansanedustaja yhden puheenvuoron. Eli tämä on selvä puute.

Kun tiedän, että esimerkiksi ympäristövaliokunnassa on asioita kahdenkin vaalikauden aikana tällä kentällä hyvin syvällisesti käsitelty, ei se mitään mahdotonta ole, että me kansanedustajat hankimme tietoa näistä asioista. Tässä kohdin olen mietintöön sikäli tyytyväinen enkä kritisoi sen lyhyttä, vaan tyytyväisyyteni on siinä, että mietinnössä kiinnitetään huomiota myös ed. Steenius-Kaukosen toteamaan kuulemisen tarpeeseen ja sen järjestämiseen.

Kaiken kaikkiaan on siis hyvin tärkeistä asioista kyse. Siinä mielessä olisi hyvä, että me ikään kuin olisimme tässä todella käytännössä ajan tasalla. Se, että joudutaan implementoimaan Euroopan unionin direktiivejä ja asettamaan niitä omaan lainsäädäntöön, ei tietenkään poista sitä vastuuta, että eduskunnan tulisi tietää, mistä se päättää.

⁶ **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puheemies! Ensinnäkin ed. Tiusaselle sanoisin, että kaikilla oli tarpeellinen mahdollisuus puhua asian lähetekeskustelussa. Valiokunnassa tämä sai aivan riittävän käsittelyn osakseen. Kuutta asiantuntijaa kuultiin ja sen jälkeen huolellisesti vielä yleiskeskusteltiin koko tämä asia geenitekniikkalain muuttamisesta.

Siinä on kysymys luokitusjärjestelmän muuttamisesta, joka perustuu riskin arviointiin. Haluaisin nyt aivan erityisesti sanoa siitä, että

suurin osa tästä työstä on mikrobityötä. Siellä on 63 vaarallista toimintaa, joihin riskien arviointi perustuu, ja 38 erilaista laajaa toimintaa.

Toisaalta tämän laatuista geenitekniikkaa on käytetty suljetuissa oloissa jo 25 vuotta. Sen takia varmaan täällä osin sanottiin, että tämä on teknisluonteinen muutos. Tämä toiminta on myös ollut päivittäistä rutiinia lukemattomissa laboratorioissa eri puolilla maailmaa. Ei silloin tietysti liiallisella asiantuntemuksen kuuntelemisella meillä ole mitään muuta kuin itsetarkoituksen luonne, jos sitä liian pitkälle jatketaan.

Nyt kuitenkin, kun käyttö laajenee uusille alueille, ei kaikilla toimijoilla ole tietenkään pitkää kokemusta bioteknologiasta. Sen takia minusta on tärkeää, että turvallisuuteen liittyvät säännökset ovat selkeät ja kattavat ja valvonta on hyvin järjestetty. Se kaikki toteutuu nyt tämän hallituksen esityksen mukaisesti. Sen takia valiokunta on käsittelyssään ja lausunnossaan ollut yksimielinen.

⁷ **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa rouva puheemies! Jos aikaisemmassa puheenvuorossani käytin sanaa mitätön, varmaan valitsin sanan hieinan huolimattomasti.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut direktiivin täytäntöönpano. Lain muutoksella on tavoiteltu nimenomaan yhdenmukaista riskin arviointia, ja se on keskittynyt luokitukseen ja ennen kaikkea hallinnolliseen menettelyyn, joten se ei ole sillä tavalla geenitekniikan ytimiin puretunut.

Hallituksen esityksen perusteluista on myöskin ilmennyt, että on ollut hyvin laaja kuulemiskierros ennen hallituksen esityksen antamista. Pyydettyjä lausuntoja on ollut 71, joten muutoksen tuleminen on ollut todella laajasti tiedossa. Kuitenkin vain 46 tahoja on lausuntonsa antanut. En tiedä, mistä johtuu, että kaikki, joilta on pyydetty lausuntoja valmistelun aikana, eivät sitten halunneet antaa lausuntoa.

Voidaan myös sanoa, että valiokuntakuulemisessa lausunnon antajat olivat lähestulkoon yksimielisiä. Muutamit epäröinnin kohdat eivät olleet sen laatuaisia, että ne esimerkiksi olisivat olleet niin merkittäviä, että niistä olisi aiheutunut muutoksia lakipykäliin, pikemminkin oli ehkä tulkintaongelmista vähän kysymys. Saimme tyydyttävät vastaukset ministeriöstä näihin kysymyksiin, jotka esitimme asiantuntijalausuntojen pohjalta.

Yleiskeskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskusteluta mietinnön mukaisena.

Täysistunto lopetetaan kello 13.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

Keijo Koivukangas
